

Dosje 51

(Dossier 51)

scenarij: Michel Deville, po romanu Glues-a Perraulta
 režija: Michel Deville
 kamera: Claude Lecomte
 glasba: Franc Schubert (Jean Schwartz)
 igrajo: Roger Planchon, Francoise Lugagne, Francois Marthouret, Anna Prucnal, Didier Sauvegrain
 proizvodnja: Philippe Dussart (Elefilm) Société Française de Production Paris, Maran Film, München, Francija-Nemčija, 1978
 yu distribucija: Vesna film, Ljubljana

Ni prvič, da je psihoanaliza uporabljena za vpeljavo razpleta zgodbe, in tudi ni prvič, da je to storjeno na aboten način. Film nas najprej dobro uro pita s podatki, ki vsakemu oslu že po desetih minutah razkrijejo, kar nam potem v velikem slogu razodenejo "specialisti psihološke službe" — povrh pa je še moralističen: človek zve, da je pankrt in napravi samomor. Moralizem je sumljiv, dvojen; na eni strani "ni lepo" manipulirati s človekom, ker ga to lahko "razbije", na drugi strani pa mora biti nekaj narobe tudi s tem, da si pankrt (in kakor razodenejo psihologi, celo homoseksualec), če te to pretrese do samomora. Nekaj je tu nedvomno narobe, toda to ni (kakor implicira film) samo *dejstvo*, temveč *reakcija* na to dejstvo, reakcija okolja, ki šele radikalizira dejstvo in ki je individualna reakcija le njen odmev.

Psihoanaliza je torej tu (že spet) zlorabljen, reducirana na iskanje realnosti "izza" simptomov, zanemarjena pa z aspekta *simptomatske realnosti*, torej kritične refleksije. Zlorabljen je ne le v kontekstu bolj ali manj "znanstveno-fantastične" fabule, marveč so jo zlorabili tudi avtorji filma. In to ni edino mesto reduciranja v tem filmu. Redukcija je zanj konstitutivna v zasnovi.

Gre seveda za vlogo kamere, ki skuša biti "subjektivna", se pravi, kar vidimo na platnu, naj bi gledali skozi oči posamezne osebe. To je zanimiv eksperiment, toda tvegan. Pogled namreč *nikoli* ni identičen s filmskim kadriranjem; vse preveč je gibljiv, nestabilen, s spremenljivim ritmom in periferno občutljivostjo, ki presega iztegnjeni kot. Gibanje kamere pa je skladno, ritmično, gladko, brez trzljajev. Iluzija pogleda je torej slaba, mehanična, v najboljšem primeru spominja na pogled robota. Učinek je resda nenavaden, a docela neustrezen.

Bistveno obeležje tega filma je *paranoia*: dogajanje spremlja nevidna vohunska organizacija, ki zajema praktično vsakogar; kdor še ni vohun, je potencialni kandidat in ga je treba pridobiti. (Tako številko 51.) Seveda je tudi to redukcija: paranoja je inherentna institucionalizirani družbi, opazovani in opazovalec sta dva vidika istega subjekta; Veliki Brat je vselej že internaliziran, dejstvujoč v *simbolnem* kot Cenzor. Film pa je tu igral na *simbolični* učinek in izgubil.

Bogdan Lešnik

